

Javaslatok a cigányügy rendezésére,
a cigányok letelepítésére

+ néhány újságkiadvány, a cigánybabonkivétel

egyszerűbb törvényeivel, ellenkezik a korona szándékával.

Valószínűnek tartja Zsilinszky, hogy a választókerület népe hallott már a néppárttól ilyen gyűlést terjesztő szónoklatokról, de meg van győződve arról, hogy a kerület intelligens közönsége, a népek gondolkodni szerető része nem fogja magát megtévesztetni.

Végül megemlékezett Zólyomvármegye hűségéről, a szabadságszeréről és nemzeti érzéséről, majd a vármegye és a kerület közügyeiben való részvételéről tett ígéretet.

A választó közönség beszéd közben s végül is lelkesen megéljenzte a képviselőjelöltet, mire a közönség Huszár István köszönőszavai után szétoszlott. Zsilinszky Mihály programbeszéde jó benyomást keltett. A képviselőjelölt délután Gyetvára, a kerület legnépesebb, legkatolikusabb városába utazott, hogy ott is kifejtse programját. Gyetva kivételével a községek mind Zsilinszky mellett foglalnak állást.

Forradalmi hír Szerbiából.

Budapest, máj. 5.

Bécsben és Budapesten ma este az a hír terjedt el, hogy Szerbiában forradalom ütött ki, s hogy Sándor király a határon át menekült Szerbia földjéről. Sem Budapestre, sem Bécsbe nem érkezett távirat, mely a riasztó hírt megerősítette volna. Bécsi tudósítónk fölkereste az ottani szerb követséget, a hol szintén nem szolgálhattak semmiféle felvilágosítással. Milán király, ki tegnap Bécsbe érkezett, ma este 9 óra 20 perckor Bécsből Velencébe utazott.

*

Nisből telegrafálják mai kelettel a következőket:

Krisztics miniszterelnök beszéde a szkupstina tegnapi ülésén mély benyomást tett, különösen azok a helyek, ahol beszélt, hogy a miniszter-társai a király kívánságára megmaradnak állásaikban és tovább is hűséggel és őszinteséggel fogják szolgálni a királyt és a hazát. A Görögországgal való kereskedelmi szerződés tárgyalása folyamán Csuresics képviselő hangsúlyozta annak szükségét, hogy a balkán államokkal, különösen pedig Törökországgal, Görögországgal és Bulgáriával új kereskedelmi utak megnyitása céljából barátságos viszony tartassék fenn. A szkupstina legközelebbi ülése hétfőn lesz. A király ma visszatér Belgrádba, utjában a külügyminiszter és a hadügyminiszter kísérik. A többi miniszter az ülésszak bezárásáig, mely újabb verziók szerint szerdán vagy csütörtökön lesz, Nisben maradnak.

*

Belgrádi levelezőnk jelenti a következőket:

Milán hirtelen elutazott Szerbiából, nem várta meg sem Natáliát, a kit állítólag a legünnepesebben akart fogadni, sem a szkupstina határozatát, vajjon megszavazzák-e neki a kért utiköltséget, vagy pedig azt is elvetik, a mint elvetették a tervezett új szerb kölcsönt. Milán nyugodtan utazott el, ezek a körülmények nem okozhattak neki aggodalmat, Natália fogadása fényes, ragyogó lesz ő nélkül is, a szkupstina többsége pedig alaposan meg volt már „dolgozva“ Milán kívánságainak megszavazására.

Itt azt hiszik, hogy Milán király hosszú ideig nem tér vissza Szerbiába. Az udvari körök ugyan hallgatnak Milán terveiről és mindenképp meg akarják cáfolni azt a mindinkább erősödő hírt, hogy Sándor király és Milán között az aktuális kormánykérdésekben az utóbbi napokban oly éles konfliktus keletkezett, a melyet hasztalan igyekeztek kiegyenlíteni. Milán és Sándor el sem búcsúztak egymástól és Milán „Isten veledet“ sem mondva fiának, távozott Szerbiából.

A konfliktus onnan eredt, hogy Milán ismét államcsínyt tervezett a radikálisok, illetve a Pasic kormányra jutására. Ismeretes, hogy a radikálisok voltak azok, a kik a legkönnyelműbb gazdálkodási rendszerrel végleg aláásták Szerbia pénzügyi helyzetét és ők voltak azok, a kik mindent megszavaztak Milánnak. Miután a haladópart többé Milánnak,

ez esztendőre leszámitva, évi tartásdíjat megszavazni nem akar, Milánnak érdekében állott, hogy ismét a radikálisok kerüljenek a kormányra, mi a szkupstina azonnal való feloszlatására vezetett volna. Ugyancsak Milán intrikáinak köszönhető Petrovics pénzügyminiszter bukása is, illetve az új kölcsön leszámitása is.

Sándor király azonban rendszerváltozásról halni sem akar, a szkupstina feloszlatásával pedig tudja, hogy beláthatatlan zavarok keletkeznek, azért is Milánnak keserves szemrehányásokat tett eljárása miatt, mely minduntalan forradalommal fenyegeti Szerbiát. Milán megharagudott és elutazott. A haladóparti kormány pedig megmarad, lesz új pénzügyminiszter is, a szkupstinát pedig, a mely a kölcsönt leszámitva, mindent szolgálékien megszavazott, elnapolja. Hogy mire megint összeül a szkupstina, a kölcsön is meg legyen szavazva, az Natália dolga lesz. Natália pedig az ilyen ügyeket pompásan el tudja intézni.

Cigány-törvény.

Budapest, máj. 5.

Előttünk fekszik a Bajcsy László kunagotai jegyző teljesen kidolgozott javaslata, a melynek lényege ez: minden faluvégi cigány, tekintet nélkül arra, elérte-e már a váltóképeség idejét vagy nem, gondnokság alá helyezendő, a vajdaságokat megszüntetik s a majulokat, az ezüstgombos dolmányban diszelve nagyhatalmu vajdákat akár öröklött, akár nyert rendelkezési jogaitól a törvény eltiltja; és az ily módon vajdafosztott cigányokat kényszerítik „csendőrségi kerületenként“ a község belső határára belüli letelepülni s a község bírja előtt meghódolni. A ki ellentáll: azt a csendőrszorong hatalma kényszeríti a „cigánytelepülők“ nevének fölvetelére s akár a gyárakban és ipari műhelyekben, akár pedig az ekevas és a gulyák mellett való foglalatoskodásra.

A javaslat 8. szakasza elrendeli, hogy az 500–1000 lakossal bíró községbe csak egy cigányfamilia, az 1000–2500 lakosu községbe 2 cigány-sátoralja, a 3500–5000 lakost számláló községbe pedig 3 cigánycsalád telepíthető és így tovább. A 15.000 lakoson túl számláló városba már 6 cigányfamilia telepíthető. Hat családnál több kóborcigány nem tartózkodhatik egy községben sem. Budapest és Fiume annyiban kivétel, hogy a határaikban csak rendes adófizető cigányok tartózkodhatnak.

Azokat a községeket, a melyekben a cigányok letelepíthetők, a javaslat 10. §-a értelmében a magy. kir. cigánytelepítő felügyelőség jelöli ki. Az ilyen kijelölt községekben 300–550 négyzetöölnyi belsőséget kisajátít az állam, erre állami költségen egy szobából és egy konyhából álló házat épít és ha dobra kerülő lova, kocsija, malaca nincs a cigányfamilianak, az államhatalom megbízottja vásárol a számukra 25 frt erejéig butorokat s egyéb nélkülözhetetlen cikkeket. Az így letelepített és gondnokság alá helyezett cigány keresményéből évenként — a javaslat 13. §-a értelmében — az illetékes adóhivatal lefog 5 frtot a ház és berendezés költségeinek törlesztésére, de 12 éven körösztül nem szed tőlük semmiféle adót. A ki jól viseli magát, annak a községi elöljáróság és a községi cigányfelügyelő előterjesztésére a cigánytelepítési felügyelőség megadja a magyar állampolgári jogokat. A cigánypurdék tanításaért a községi pénztárból fognak 30–50 frt külön tiszteletdíjat fizetni. Így rendelkezik a 19. §. A 20. §. azt az idáig páratlanul álló rendelkezést tartalmazza, hogy ha egy cigánygyerek, betegség nélkül, elmaradna az iskolából, a szülei 24 óráig börtönbe kötött fogsággal büntetendők.

Intézkedik a törvényjavaslat arról is, hogy a cigánylányokat, 12 éves koruk meghaladtával, szolgálatba állítsák és a cigányfelügyelő gondoskodjék arról, hogy a cigányokat minden kimélet nélkül a kellő időben megnyirják és megborotválják. Ugyancsak a cigányfelügyelő köteles gondoskodni arról, hogy bor, sör, pálinka és egyéb szesz ital valamiképp ne kerüljön a cigánytorokba.

A javaslat negyedik szakasza a büntetésekről szól. Van súlyos és kevésbé súlyos beszámítás alá

eső cigányvétek. Kevésbé súlyos például a 41. §. szerint a kártyavetés és egyéb jóslás, vagy a „beittasodás“, súlyosabb például a lakáshelyről megszűnés, a botrányos életmód s más függetlenségi törekvés. A büntetés főbb eszközei a börtön, a kötött fogság és a keresztguzs, különféle változatokban, 10 napig terjedőleg. A legfőbb büntető eszköz: a dologházba kerülés.

Egyik igen nevezetes s talán alig kivihető rendelkezése (53. §.) a törvénynek az, a mely a falubéli asszonyokat kötelezi arra, hogy a cigány menyecskéket a „háziasszonyi teendőkhöz“ kellőképp kioktassák.

A javaslat megokolása hivatkozik „a kulturális civilizáció művészetére“, a melynek hivatása „a Kárpátoktól Adriáig köztünk élősködő 280.000 cigány ügyének világga hurcolt gyalázatát“ megsemmisíteni. A rendkívül lírikus, sőt heroikus hangú megokolásból közöljük ezt a részt.

A cigánykérdést most már bármely alakban vesszük fel, az elől kitérünk nem lehet. E karaván népek homályos multját felderítenünk nem sikerült ugyan, de a vén idők orsóján lepergett 400 esztendő megérlette annyira e kérdést, hogy azzal végleg leszámitunk. A cigányfajt, e vad makrancos és csunya szokásaiban szilaj népet nem tagadhatjuk mi meg. E hazának szülőttei ők is s ha sorsuk honfitársunkká tette, emeljük fel magunkhoz, neveljük a hazának hasznos polgáraivá.

Az 1893. évben foganatosított összeírás eredménye szerint Magyarországon és Erdélyben 272.776 cigány találtatott. Ezek közül 20.406-an illetőség nélkül egy helyen huzamosabb ideig tartózkodnak ugyan, de időnkint céltalanul, keresetforrás nélkül kóborolnak; 8938-an egy községben sem tartózkodnak huzamosabb ideig, ezek folytonosan vándorolnak. Harmincezer tehát azoknak száma, kik egy község kötelekébe sem tartózkodva, az ország törvényein kívül állnak, a tulajdon szentségét tiszteletben nem tartják, keresetforrás hiányában, a dologtalanságba süllyedve, az államrend bízósitékát képező személy- és vagyonbiztonságot nagy mértékben és az utóbbi időkben komolyan veszélyeztetik. A bolyongás átka nehezül e szerencsétlen néptagozatra, a sors üldözi nemzedékről nemzedékre őket s óriási választalat emelt faji beolvadása elé. A hova a műveltség és felvilágosultság fénye áldását terjeszti, onnan végképp ki vannak rekesztve a cigányok. Egy megvetett, a társadalom minden rétegéből kitaszított embertömeg szellemi sötétségbe, erkölcsi romlásba süllyedetten kísért az ország minden zugában.

A szabad természet szabadabbá nevelt vadfiainak elhomályosult lelkét nem nyomja vad törvényenkívüliségük botrányos volta miatt. Miért is? Nincsenek polgári jogai, kötelességei, míg másoknak vagyonuk van, addig nekik is van; ha az ég madaraira gondot visel valaki, azokról a rossz és gyűlölt cigányokról sem feledkezik meg. Nem tanította meg őket senki arra, hogy a másét ne bántás, hogy szorgalommal és becsületes munkával kell megkeresni kenyerüket. — A tulajdon szentségéről, Istenről, hazáról anynyi fogalommal bírnak, a mennyire a természet ösztöne tanította őket meg.

Elborul minden jó lélek a szerencsétlenek látára, szájalom és fájó érzés fogja el a szívet, mikor a szenvedést és nyomort az emberek is tetézik, mert a helyett, hogy magukhoz igyekezzenek föl emelni, ütik, kergetik más határra, idegenből idegenbe.

Magyarország ezredéves multjában magasra emelve lobogtatta a felvilágosultság zászlaját, bástyája volt Európa kereszténységének, hogy erősítő és állandósítsa a hitet, szeretetet, békét, s ha ezt gyakorolta vér- és vagyonáldozatok árán évszázadokon keresztül, most, a XX-dik század küszöbén fásulna meg a szív, melyben a hazaszeretet isteni erőnyén kívül van még valami hely azok számára, kiket a sors nem engedett ősök hibáiból kivételkötetni.

Emberbaráti legszentebb kötelessége mindenkinek oda hatni, hogy e köztünk élő félvadak mentessenek meg az irtózatoss nyomortól és szenvedéstől. Emeljük föl magunkhoz e magával is tehetetlen tömeget, gyujtsuk meg elméjének és lelkének világát, hogy ama tudatra ébredhessen, miképp ő is az Isten képére van teremve s a haza, egyház és társadalom iránt jogai és kötelességei vannak.

Csak annyit jegyzünk meg meg, hogy a Bajcsy-féle javaslat teljesen kidolgozott egész s mindenesetre alkalmas dolgozat arra, hogy a kormány figyelmét a cigánykérdés megoldására felhívja.